

THE IMPORTANCE OF PRACTICAL LESSONS IN TEACHING SURGICAL SCIENCE TO NURSES

Safarov Jabbor Murodullayevich
Qosimov Isomiddin Xayriddinovich

Teachers of Bukhara public health technical school named after Abu Ali ibn Sina

Abstract: *Practical lessons are of great importance in teaching nurses the science of surgery, because theoretical knowledge alone is not enough in this field. Surgery means "art performed by hand" (Greek cheir - hand, ergon - work). No lecture can replace practical lessons in nursing.*

Key words: *Sterility, Postoperative care, Asepsis and antiseptics, Manipulative skills*

ВАЖНОСТЬ ПРАКТИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЙ В ОБУЧЕНИИ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТЕР ХИРУРГИЧЕСКИМ НАУКАМ.

Сафаров Джаббор Муродуллаевич
Косимов Исомиддин Хайриддинович

*Преподаватели Бухарского техникума здравоохранения
имени Абу Али ибн Сины*

Аннотация: *Практические занятия имеют огромное значение в обучении медсестер науке хирургии, поскольку одних теоретических знаний в этой области недостаточно. Хирургия означает «искусство, выполняемое руками» (греч. cheir — рука, ergon — работа). Никакие лекции не могут заменить практические занятия в сестринском деле.*

Ключевые слова: *Стерильность, послеоперационный уход, асептика и антисептики, мануальные навыки.*

HAMSHIRALARGA XIRURGIYA FANINI O'QITISHDA AMALIY DARSLAR AHAMIYATI

Safarov Jabbor Murodullayevich
Qosimov Isomiddin Xayriddinovich

Buxoro Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi o'qituvchilari

Annotatsiyasi: *Hamshiralarga xirurgiya fanini o'qitishda amaliy darslar o'ta muhim ahamiyatga ega, chunki bu sohada nazariy bilimning o'zi yetarli emas. Xirurgiya — bu "qo'l bilan bajariladigan san'at" (yunoncha cheir — qo'l, ergon — ish) demakdir. Hamshiralik ishida amaliy darslarning o'rnini hech qanday ma'ruza bosa olmaydi.*

Kalit so'zlar: *Sterillik, Operatsiyadan keyingi parvarish, Aseptika va antiseptika, Manipulyatsion ko'nikmalar*

Xirurgiyada hamshiralik ishi — bu bemorni jarrohlik amaliyotiga tayyorlash, operatsiya jarayonida ishtirok etish va operatsiyadan keyingi parvarishni o'z ichiga olgan kompleks jarayondir. 2026-yil holatiga ko'ra, ushbu soha raqamli texnologiyalar va dalillarga asoslangan hamshiralik parvarishi bilan yanada takomillashgan.

Hamshiralarga xirurgiya fanini o'qitishda amaliy darslar o'ta muhim ahamiyatga ega, chunki bu sohada nazariy bilimning o'zi yetarli emas. Amaliy mashg'ulotlarning asosiy ahamiyati quyidagilardan iborat:

1. Manipulyatsion ko'nikmalarni shakllantirish: Hamshira operatsiyadan oldingi tayyorgarlik, jarohatlarga ishlov berish, bog'lamlarni qo'yish va drenajlar bilan ishlashni bevosita qo'li bilan bajarib o'rganadi.

2. Aseptika va antiseptika qoidalariga odatlanish: Xirurgiyada sterillik hayot-mamot masalasidir. Amaliy darslarda talabalar qo'lni yuvish, steril qo'lqop va xalat kiyish, asboblarni sterillashni avtomatizm darajasiga yetkazadi.

3. Shoshilinch holatlarda harakat qilish: Bemorda qon ketish, shok yoki hushdan ketish holatlari yuz berganda, hamshira tezkor va to'g'ri qaror qabul qilishni simulyatsion darslarda mashq qiladi.

4. Operatsiyadan keyingi parvarish: Bemorni operatsiyadan keyingi davrda kuzatish, asoratlarni erta aniqlash va bemorning mobilizatsiyasiga yordam berish ko'nikmalari faqat amaliyotda shakllanadi.

5. Tibbiy asbob-uskunalar bilan ishlash: Zamonaviy xirurgik apparatlar (elektrokogulyatorlar, monitorlar, laparoskopik asboblar) bilan ishlashni o'rganish hamshiraning professional malakasini oshiradi.

Hamshiralik ishida amaliy darslarning o'rnini hech qanday ma'ruza bosa olmaydi.

Mana nima uchun amaliy darslar xirurgik hamshira tayyorlashda hal qiluvchi hisoblanadi:

1. "Mushak xotirasi"ni shakllantirish

Xirurgiyada ko'p harakatlar (masalan, steril qo'lqop kiyish, igna tutqichni uzatish yoki choklarni olish) o'ylamasdan, avtomatik tarzda bajarilishi kerak. Bu faqat ko'p marta takrorlash (amaliyot) orqali shakllanadi.

2. Sterillik madaniyatini qon-qoniga singdirish

Nazariyada "steril maydonni ifloslantirmaslik kerak" degan qoidani hamma biladi. Lekin amaliyotda talaba bevosita o'zi steril stol yopayotganda yoki operatsiya xonasida harakatlanayotganda "sterillik chegarasi"ni his qilishni o'rganadi. Bu bemorning operatsiyadan keyingi asoratlarini (yiringlash, sepsis) oldini olishda asosiy omildir.

3. Psixologik tayyorgarlik va chidamlilik

Operatsiya xonasi — bu stressli muhit. Amaliy darslarda talaba qon ko'rishga, ochiq yaralar bilan ishlashga va operatsiya xonasining o'ziga xos hidu muhitga ko'nikadi. Bu ularni haqiqiy ish jarayonidagi "shok"dan asraydi.

4. Shoshilinch vaziyatlarda jamoaviy ishlash

Xirurgik amaliyotda hamshira vrachning "o'ng qo'li" hisoblanadi. Amaliy mashg'ulotlarda talabalar vrachning buyruqlarini so'zsiz tushunishni, asboblarni

soniyalar ichida uzatishni va kritik holatlarda (masalan, qon ketish boshlanganda) xotirjamlikni saqlashni o'rganadilar.

5. Texnik vositalarni o'zlashtirish

Bugungi xirurgiya yuqori texnologik sohadir. Laparoskopik uskunalari, lazerli pichoqlar, zamonaviy monitoring tizimlarini faqat ushlab ko'rib, ishlatib ko'rib o'rganish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, amaliy darslar talaba-hamshirada o'ziga bo'lgan ishonchni uyg'otadi va uni bevosita klinik faoliyatga tayyorlaydi. Agar nazariy bilim "nima qilish kerakligini" o'rgatsa, amaliy darslar "qanday qilish kerakligini" va "qanday qilib xato qilmaslikni" o'rgatadi. Hamshiraning xatosi xirurgiyada inson hayotiga juda qimmatga tushishi mumkin, shuning uchun amaliyot darslari ta'limning 80% qismini tashkil etishi maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGA ADABIYOTLAR:

1. "Xirurgiya va reanimatsiyada hamshiralik ishi" (2025): Mualliflar Z.B. Kurbaniyazov va Q.E. Raxmanov.

2. K.U. Zokirova, D.U. To'xtamatova. HAMSHIRALIK ISHI. ASOSLARI.

3. Anesteziologiya va reanimatologiya Eshonov O. SH.

4. "Xirurgiya va harbiy dala xirurgiyasida hamshiralik ishi" (2019): Muallif U.Y. Ergashev. Bu darslik xirurgik muassasalarning tuzilishi va harbiy-dala sharoitidagi hamshiralik vazifalarini yoritadi.

5. "Xirurgiya va reanimatsiya asoslari": Tibbiyot kollejlari va texnikumlari uchun mo'ljallangan bo'lib, unda aseptika, antiseptika, qon quyish va shok holatlarida birinchi yordam ko'rsatish mavzulari batafsil berilgan.